

Suzana Marjanić i Višnja Rogošić, urednice

UMJETNIČKA IZVEDBA I AKTIVIZAM, 2. dio

Slijedi drugi dio temata "Umjetnička izvedba i aktivizam", a kojim isto tako dokumentiramo, koliko je to moguće u časopisnom formatu, aktivističke umjetničke izvedbe, izvedbe sa srčanim angažmanom, s ciljem ukazivanja na moguće promjene društva. Pokušavajući uvesti ravnojsje uvida, pregledne tekstove koji su ipak dominirali prvim dijelom temata o umjetničkoj izvedbi i aktivizmu ovdje dopunjujemo duljim nizom pojedinačnih fenomena, praksi i projekata pri čemu smo zadržale dva temeljna parametra geografskoga i medijskoga pluraliteta.

Izvedbenu transgresiju u neumjetnička područja pa stoga i margine temata predstavljaju prakse koje analiziraju Andrej Mirčev i Suzana Marjanić. U prvom slučaju riječ je o radu u međuprostoru sveučilišne pedagogije, umjetničkoga stvaralaštva i društvenoga angažmana u okviru Mirčevljeva kolegija *Teorija prostora i oblikovanja* na Odsjeku za likovnu umjetnost osječke Umjetničke akademije. U drugom primjeru, pak, tekst slijedi lančani niz neumjetničkih protesta koji se mogu smatrati varijantom aktivističke umjetnosti. Pritom se autorica zadržava na dvama (zagrebačkim) primjerima – na "izvedbi Varšavske" i izvedbi antivladinih prosvjeda. Unutar užega područja umjetničkih praksi Leonida Kovač usmjerava pažnju na lingvističke akcije, a kao primjer

uzima dramski tekst *To nismo mi, to je samo staklo* Ivane Sajko i performativno samopredstavljanje Nicole Hewitt na okruglom stolu *Umjetnost i društveni angažman*, održanom krajem 2011. godine. Autorica se poziva na razotkrivanje imperija, kako su to moćno teorijski postavili Negri i Hardt, koji upozoravaju da su svi elementi korupcije i eksploatacije nametnuti lingvističkim i komunikacijskim režimima proizvodnje. Dakle, nastavlja Leonida Kovač, znanje treba postati lingvistička akcija, a filozofija treba postati stvarna *reaproprijacija znanja*. Završno nas navedena povjesničarka umjetnosti upozorava i na film *Bambule* Ulrike Meinhof koji je zabranjen nekoliko dana prije predviđenoga termina za televizijsko emitiranje, budući da je Meinhof u to doba lingvističku akciju zamijenila stvarnom, terorističkom akcijom. Marija Petrović kao scenaristica dokumentarnoga filma *NSK – Krećemo na vas* (režija: Stjepan Pete – File i Slobodan Šijan, 2010.) daje uvid u građu na temelju koje nastaje navedeni film i podsjeća nas, među ostalim, na osječki fenomen *Noise Slawonische Kunst*, čiji je cilj pored dokumentiranja ratne zbilje činilo i promicanje istine o strahotama rata u Slavoniji, Baranji, Osijeku, Vinkovcima, Vukovaru. Ines Horvat otvara pitanje izvedbeno-aktivističkoga tretmana spomenika kao i osjetljivoga

balansa između njihove spomeničke i umjetničke aure, kojemu se pridružuje i tekst Josipa Zankija. Uz to, Zanki upozorava kako je aktivizam u Hrvatskoj, a još više na Zapadu, jednim svojim manjim ali medijski eksponiranim dijelom postao *metoda* pomoću koje se aplicira na fondove i stiže društveni status. Odnosno, umjetnikovim dubljim uvidom u stanje stvari što se tiče institucionalizacije aktivističke umjetnosti: "Bolje rečeno, aktivizam je jednim dijelom postao samom sebi svrha da bi se Bankarski Veliki brat i kroz njega prokreirao." Još radikalnije odvratanje od aktivističkoga djelovanja – koje se sve češće rastvara u administrativnome zamoru i korporativnome licemjerju, prema umjetničkome – koje zadržava svoju konkretnost i svoj realni učinak, opisuje dubrovački umjetnik Božidar Jurjević.

Vesna Vuković nas podsjeća na nedavnu desetu obljetnicu zagrebačkoga UrbanFestivala (utemeljenoga 2001. godine), i to na primjeru triju projekata: projekt *Radio Mamutica* koji je osmislila Grupa Ligna, koju sačinjavaju medijski teoretičari i radio-umjetnici okupljeni oko slobodne i nekomercijalne lokalne radio stanice *Freies Sender Kombinat* u Hamburgu; zatim na primjeru intervencije *Kravlji prosvjed* njemačkoga dvojca *Reinigungs-gesellschaft* i završno na predstavi *Cargo Sofija – Za-*

greb trupe Rimini Protokoll. Naime, dok je projekt *Radio Mamutica* ostvarivao mogućnost protesta ulančavanjem različitih aktera, *Kravlji prosvjed* kao svojevrsna predstava, fikcija protesta njegovu mogućnost dovodi do apsurdna, dok predstava *Cargo Sofija – Zagreb* otvara, autoričinim riječima, prostor za ponovno promišljanje umjetničkog angažmana, i to s onu stranu aktivizma. Konačno, posebnu kategoriju temata formiraju tekstovi predstave *Tko si ti i otkud ti pravo* (2011) te predstave *Postdiplomsko obrazovanje* (2012), premijerno izvedeni u Zagrebu, u kojima su njihovi suautori nastojali zabilježiti izvedeni materijal iz područja različitih znakovnih sustava predstave, i to jezikom koji su sami odabrali kao najprikladniji. Iako tekstovi nisu cjeloviti jer im, primjerice, nedostaju tehnički podatci o scenskome prostoru ili opis oblikovanja svjetla, pokušale smo zahvatiti elemente koji su najznačajniji za proizvodnju značenja upravo ovih umjetničkih djela što se u oba slučaja neplanirano svelo na govor, pokret i glazbu. Svjesne kako tekst o aktivističkoj praksi zamjenjujemo pokušajem njenoga djelomičnoga arhiviranja, ovaj smo urednički korak napravile i u ime budućih laičkih i profesionalnih kazališnih gledatelja, a kao palijativ kojim bi se ublažila neizbježna kazališna amnezija.